

2018-04-17
REVISIONSSKRIVELSE

Regionfullmäktige

För beaktande till:
Regionstyrelsen

För kännedom till:
Hälsa- och sjukvårdsnämnden
Trafik- och samhällsplaneringsnämnden
Patientnämnden
Samverkansnämnden för sydöstra sjukvårds-
regionen
Regionutvecklingsnämnden
samt i övrigt enligt bifogad sändlista

Granskning av årsredovisning 2017 REGION ÖSTERGÖTLAND

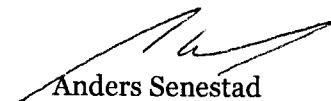
Regionens revisorer har gett PwC i uppdrag att granska regionens årsredovisning för 2017. Revisorerna har beslutat att göra följande bedömning:

Årsredovisningen redogör i allt väsentligt för verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och de ekonomiska ställningen.

Regionen uppfyller till viss del kravet på god ekonomisk hushållning under år 2017. Årets finansiella mål om ett resultat uppgående till en procent av skatter och generella statsbidrag har uppnåtts. De ekonomiska obalanserna inom verksamheterna har vuxit under året.

Verksamhetsresultaten är till viss del förenliga med de mål som fullmäktige fastställt. Inom ett antal väsentliga områden såsom tillgänglighet och patientsäkerhet är måluppfyllelsen inte tillfredsställande.

Räkenskaperna avviker från lagar och rekommendationer vad gäller värdering av fondplaceringar och redovisning av pensionsåtagandet. Dessa avvikelser kommenteras tydligt i årsredovisningen. Årsredovisningen överensstämmer i dessa avseenden med regionens styrmodell och är kopplad till fullmäktiges strategiska plan med treårsbudget. En alternativ redovisning av pensioner enligt blandmodell finns i årsredovisningen. Vidare informeras om värdet av fondplaceringarna enligt lägsta värdets princip. Vi bedömer att dessa avvikelser därmed inte försvårar styrning, ledning, uppföljning och kontroll.

Anders Senestad
Ordförande

Eivor Englund
Vice ordförande

Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2017

Region Östergötland

*Matti Leskelä
Certifierad kommunal
revisor*

*Karin Jäderbrink
Certifierad kommunal
revisor*

*Johan Sjöberg
Revisionskonsult*

*Mattias Wittbom
Revisionskonsult*

*Ulrik Hellmark
Revisionskonsult*

2018-04-17

Innehåll

1.	Sammanfattning	2
2.	Inledning	4
2.1.	Syfte och revisionsfrågor	4
2.2.	Revisionskriterier	5
3.	Granskningsresultat	6
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	6
3.1.1.	Iakttagelser	6
3.1.2.	Revisionell bedömning	7
3.2.	God ekonomisk hushållning.....	7
3.2.1.	Iakttagelser	7
3.2.2.	Revisionell bedömning	8
3.3.	Rättvisande räkenskaper	9
3.3.1.	Iakttagelser	9
3.3.2.	Revisionell bedömning	11

1. *Sammanfattning*

PwC har på uppdrag av Region Östergötlands revisorer granskat regionens årsredovisning för 2017. Uppdraget är en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2017.

Syftet med granskningen är att ge regionens revisorer ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor gör vi följande bedömning:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Balanskravet hade inte uppfyllts vid en redovisning enligt blandmodellen. Regionens bedömning att återställning av underskott inte är nödvändig bedöms som rimlig utifrån kommunallagens förarbeten.

Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?

Det finansiella målet för 2017 om ett resultat på minst en procent av skatter och statsbidrag är uppfyllt.

Verksamhetsresultaten för 2017 är till viss del förenliga med de mål som fullmäktige fastställt. Det finns ett antal väsentliga områden såsom tillgänglighet och patientsäkerhet där målen inte uppnås och utvecklingen är negativ.

- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Vi bedömer att räkenskaperna avviker från lagar och rekommendationer vad gäller värdering av fondplaceringar och redovisning av pensionsåtagandet. Årsredovisningen överensstämmer i dessa avseenden med regionens styrmodell och är kopplad till regionfullmäktiges strategiska plan med treårsbudget. En alternativ redovisning av pensioner enligt blandmodell finns i årsredovisningen. Vidare informeras om värdet av fondplaceringarna enligt lägsta värdets princip.

Avvikelsen i balansräkningen avseende pensionsåtagandet uppgår till 7 269 mkr. Beträffande fondplaceringar uppgår avvikelsen till 686 mkr. Sammanlagd påverkan på det egna kapitalet uppgår till 6,6 miljarder kr.

Årets resultat skulle, vid redovisning enligt Lag om kommunal redovisning (KRL), varit 25 miljoner kr högre. Av avvikelsen i resultatet avser 208 mkr fullfondering och 233 mkr marknadsvärdering.

Eftersom felen är materiella och påverkar räkenskaperna i väsentlig omfattning, bedömer vi att räkenskaperna inte ger en rättvisande bild och därför bör rättas innan de fastställs av fullmäktige.

2. Inledning

PwC har på uppdrag av Region Östergötlands revisorer genomfört en granskning av regionens årsredovisning för 2017. Två förtroendevalda revisorer, Anders Senestad och Christian Nordin Olsson, har följt granskningen.

I lag om kommunal redovisning regleras externredovisningen för kommuner, landsting och regioner. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och i tillämpliga delar av Redovisningsrådets och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är regionstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

2.1. Syfte och revisionsfrågor

Revisorerna har bland annat till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap. 3–8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (kap. 9 § 9a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Syftet med granskningen är att ge regionens revisorer ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl. drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt regionens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Nämndernas rapportering till fullmäktige har granskats såsom den presenteras i årsredovisningen.

Vidare har några produktionsenheters årsredovisningar granskats. Följande produktionsenheter har valts: Centrum för verksamhetsstöd och utveckling (CVU) med fem ingående redovisningsenheter, Närsjukvården i östra Östergötland, Sinnescentrum, Finansförvaltningen och Pensionsförvaltningen.

Granskningen har utförts enligt god revisionsred för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma. Vårt uppdrag omfattar inte en granskning och prövning av om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt god revisionsred med utgångspunkt i SKYREV:s (Sveriges kommunala yrkesrevisorer) utkast "Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting". Vägledningen baseras på ISA (International Standards on Auditing). Vår granskning och våra synpunkter baseras på ett utkast till årsredovisning från mars månad 2018. Regionstyrelsen fastställer årsredovisningen 2018-04-12 och regionfullmäktige behandlar årsredovisningen 2018-04-25.

Ett utkast till revisionsrapport har lämnats till berörda för synpunkter på sakinnehåll.

2.2. Revisionskriterier

Granskningen av årsredovisningen innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen (KL)
- Lag om kommunal redovisning (KRL)
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)
- Fullmäktiges beslutade mål om god ekonomisk hushållning

3. Granskningsresultat

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Iakttagelser

Utveckling av regionens verksamhet

I förvaltningsberättelsen redovisas, i enlighet med kraven i Lag om kommunal redovisning, väsentliga händelser som inträffat under räkenskapsåret. Redovisning sker i allt väsentligt utifrån regionens målsättningar för 2017.

Av årsredovisningen framgår i viss omfattning förväntad utveckling inom olika verksamheter. Framtida utveckling och aktiviteter finns till viss del beskrivna under respektive perspektivs redovisning av måluppfyllelse. Enligt årsredovisningen förväntas ekonomin bli ansträngd de närmsta åren. Det anges också att kostnadsutvecklingen behöver dämpas.

Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro redovisas, det vill säga frånvaron specificeras på lång- och korttidsfrånvaro, män och kvinnor samt åldersindelad. Sjukfrånvaron uppgår för 2017 till totalt 5,1 % vilket är i nivå med utfallet för 2016.

Årsredovisningen innehåller även information om andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av verksamheten.

Gemensam förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen omfattar en beskrivning av regionens samlade organisation och verksamhet. Upplysningar lämnas om verksamhet i koncernföretag, uppdragsföretag och stiftelser samt samordningsförbund. Utöver detta finns ekonomiska nyckeltal avseende den samlade verksamheten redovisade i årsredovisningen.

Investeringsredovisning

Årets investeringar redovisas samlat i förvaltningsberättelsen. Upplysningar om budgetavvikelser för större investeringar lämnas. Investeringarna är totalt 1 503 miljoner kronor (mkr), vilket kan jämföras med budgeterade 1 941 mkr. Specifikation lämnas över större investeringar. Beslutade investeringsbelopp anges i sin helhet för större projekt.

Driftredovisning

Det ekonomiska utfallet av regionens verksamhet redovisas samlat i årsredovisningen. Upplysningar om orsaker till nämndernas och produktionsenheternas driftbudgetavvikelser lämnas i allt väsentligt.

Av resultatredovisningen framgår bland annat att hälso- och sjukvårdsnämnden samt trafik- och samhällsplaneringsnämnden uppvisar positiva ekonomiska resultat.

Budgetavvikelsen uppgår till -269,5 mkr (föregående år: -136 mkr) för regionens sjukvårdande verksamheter. Avvikelsena mot budget är störst för Närsjukvården i östra Östergötland (-76 mkr) samt för Sinnescentrum (-70 mkr). Finansförvaltningens resultat är

250 mkr bättre än budgeterat. Orsaker till avvikelser redovisade i den samlade årsredovisningen samt i respektive produktionsenhets årsredovisningar.

Regionens resultat uppgår totalt till 142 mkr, vilket är 14 mkr bättre än budgeterade 128 mkr.

Balanskravsresultat

Förvaltningsberättelsen innehåller en balanskravsutredning. Balanskravsresultatet uppgår till +137 mkr med full fondering av pensioner. Balanskravsresultatet i enlighet med blandmodellen redovisas också i årsredovisningen och är -71 mkr.

Region Östergötland bedömer att återställning av underskott enligt blandmodellen inte är nödvändig mot bakgrund av tillräckligt stark ekonomisk ställning.

Utvärdering av ekonomisk ställning

Årsredovisningen innehåller en utvärdering av regionens ekonomiska ställning i enlighet med lagens krav.

3.1.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Balanskravet hade inte uppfyllts vid en redovisning enligt blandmodellen. Regionens bedömning att återställning av underskott inte är nödvändig bedöms som rimlig utifrån kommunallagens förarbeten.

Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt innehåller den information, som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

3.2. God ekonomisk hushållning

I regionfullmäktiges strategiska plan med treårsbudget 2017-2019 anges att "God ekonomisk hushållning" innebär att organisationen ska uppnå goda verksamhetsresultat och därutöver ska det finansiella målet vara uppfyllt.

3.2.1. Iakttagelser

Finansiella mål

I regionfullmäktiges strategiska plan med treårsbudget 2017-2019 anges kopplat till god ekonomisk hushållning den tidigare antagna finansiella målnivån två procent av skatter och generella statsbidrag. I och med att det egna kapitalet uppgår till mer än 500 miljoner har den finansiella målnivån i den strategiska planen 2017-2019 omvärderats till en procent. Målnivån om en procent gäller även i den strategiska planen för 2018-2020.

Region Östergötland redovisade positiva resultat för år 2017 om 142 mkr motsvarar **1,1 procent av skatter och generella statsbidrag**. Det finansiella målet om ett resultat på minst en procent av skatter och generella statsbidrag uppnås därmed.

Av den strategiska planen framgår även andra mål av finansiell karaktär under **ekonomiperspektivet**. Otillfredsställande måluppfyllelse kan konstateras för framgångsfaktorn "Balans mellan intäkter och kostnader för produktionsenheterna sammantaget". Det sammanlagda resultatet om -348 mkr är långt ifrån målsättningen i finansplanen som var -88 mkr.

Vidare är måluppfyllelsen otillfredsställande när det gäller kostnadseffektiviteten. Produktiviteten har minskat under senare år enligt årsredovisningen. Den ekonomiska ställningen är dock fortsatt god och måluppfyllelsen är tillfredsställande för framgångsfaktorn "Avsättningar för framtiden".

Verksamhetsmål

Under **medborgarperspektivet** finns brister avseende "Hög tillgänglighet till Region Östergötlands verksamheter", "Delaktiga och nöjda patienter", "Jämlig hälso- och sjukvård" samt "Trygg och ändamålsenlig vård". Detta har bidragit till den inte helt tillfredsställande måluppfyllelsen.

Målen gällande "Ett rikt och utbrett kultur- och friluftsliv" samt "Goda res- och transportmöjligheter" bedöms vara uppnådda på ett tillfredsställande sätt. Otillfredsställande resultat anges för framgångsfaktorn "Patienter ska inte behöva drabbas av undvikbara vårdskador".

Inom **processperspektivet** är måluppfyllelsen tillfredsställande för "En aktiv och strategisk forsknings- och utvecklingsverksamhet". Utöver detta redovisas inte helt tillfredsställande måluppfyllelse för bland annat "Effektiv verksamhet", "Säker verksamhet" samt "Kunskapsbaserad verksamhet". Ett otillfredsställande resultat redovisas för framgångsfaktorn "Optimal beläggning av vårdplatser".

För **medarbetarperspektivet** redovisas inte helt tillfredsställande resultat för samtliga strategiska mål däribland "Strategisk kompetensförsörjning som stödjer verksamhetens uppdrag och framtida utmaningar" samt "Ett engagerat medarbetarskap".

Granskning har skett i syfte att bedöma följsamhet i redovisningen av mål i förhållande till beslutad strategisk plan med treårsbudget. Därefter har granskning skett utifrån ett urval avseende kopplingen mellan utfall på nyckelindikatorer och resultatmått samt bedömning av framgångsfaktorer och strategiska mål. Granskning har även skett avseende tillförlitligheten i underlagen till utvalda nyckelindikatorer och resultatmått.

Det redovisade utfallet i årsredovisningen visar sammantaget på en inte helt tillfredsställande måluppfyllelse i verksamhetsperspektiven. Årsredovisningen innehåller analyser kring måluppfyllelse för respektive framgångsfaktor.

3.2.2. Revisionell bedömning

Det finansiella målet för 2017 om ett resultat på minst 1 procent av skatter och statsbidrag är uppfyllt.

Verksamhetsresultaten för 2017 är till viss del förenliga med de mål som fullmäktige fastställt. Det finns ett antal väsentliga områden såsom tillgänglighet och patientsäkerhet där målen inte uppnås och utvecklingen är negativ.

Det finns i allt väsentligt ett tydligt orsakssamband mellan utfall på nyckelindikatorer och resultatmått och gjord bedömning av måluppfyllelse. Redovisning bedöms ske i enlighet med beslutat mål- och uppföljningsdokument. Tillförlitligheten i underlagen till nyckelindikatorer och resultatmått bedöms i allt väsentligt vara god. Analyser bedöms ske utifrån nyckelindikatorers och resultatmåttets utfall samt väsentligt påverkande åtgärder.

3.3. Rättvisande räkenskaper

3.3.1. Iakttagelser

Resultaträkning

Resultaträkningen skall redovisa regionens samtliga intäkter och kostnader och hur det egna kapitalet har förändrats under året. Resultaträkningen är uppställd i enlighet med KRL och omfattar tillräckliga noter. Interna transaktioner har justerats korrekt.

Det redovisade resultatet påverkas av de avvikelser som regionen gör från KRL vad gäller värdering av fondplaceringar och redovisning av pensionsåtagandet. Dessa medför att redovisat resultat inte är rättvisande. Vid en redovisning enligt lägsta värdets princip hade större realisationsvinster redovisats i resultaträkningen och resultatet hade varit 233 mkr högre för 2017.

Vid redovisning enligt blandmodellen och lägre pensionskostnader i resultaträkningen hade resultatet blivit 208 mkr lägre.

Framräknat resultat enligt KRL (mkr):

Årets resultat enligt fullfondering och marknadsvärdering	+142
Resultateffekt 2017 vid värdering enligt lägstavärdesprincip	+233
Resultateffekt 2017 vid blandmodell pensioner	-208
Årets resultat vid redovisning enligt KRL	+167

Avstegen från KRL och dess resultateffekter redovisas i regionens årsredovisning. En alternativ resultaträkning enligt blandmodellen för pensioner redovisas. Det finns kommentarer om väsentliga faktorer som påverkat det redovisade ekonomiska resultatet på +142 mkr.

Enligt god redovisningssed ska kostnader och intäkter så långt som möjligt hänföras till det redovisningsår, där motsvarande prestation hör hemma. Vi bedömer, utifrån gjorda stickprov, att periodiseringar av leverantörsfakturor, projektmedel etc. i allt väsentligt är korrekt genomförda.

Balansräkning

Balansräkningen skall redovisa regionens samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital vid räkenskapsårets utgång. Balansräkningen är uppställd i enlighet med KRL och omfattar tillräckliga noter. Balansräkningen avviker från lagar och rekommendationer vad gäller fullfondering av pensioner och marknadsvärdering av fondplaceringar. Felen är materiella och påverkar räkenskaperna i väsentlig omfattning.

Dokumentation i form av bilagor och specifikationer bedöms finnas i tillräcklig omfattning till balansräkningen.

Granskningsiakttagelser gällande olika delar av balansräkningen redovisas nedan:

Kortfristiga placeringar

De kortfristiga placeringarna har ett totalt marknadsvärde om 6054 mkr per bokslutsdagen. 1 581 mkr är placerat i aktier och 4 470 mkr är räntebärande placeringar.

Regionen har valt att ta upp fondplaceringarna till aktuellt marknadsvärde. Motivet till detta, som anges i årsredovisningen, är att dessa placeringar är långsiktiga och omsätts relativt sällan även om de kan säljas vid varje givet tillfälle. Skulle anskaffningsvärdet redovisas innebär det att regionen, under långa tidsperioder, inte skulle redovisa några värdeförändringar på dessa tillgångar. Regionens uppfattning är därför att en redovisning av fondandelar till anskaffningsvärde inte ger en rättvisande bild av regionens ekonomiska ställning och resultat. Regionen har därför valt att redovisa det verkliga värde som fondförvaltare redovisar vid bokslutstillfället. Information om värderingen enligt principen om lägsta värdet finns med i noterna till resultat- och balansräkning samt i årsredovisningens beskrivning av redovisningsprinciper.

Av KRL framgår att omsättningstillgångar ska tas upp till det lägsta av anskaffningsvärde och verkligt värde på balansdagen. Per 2017-12-31 är marknadsvärde för placeringarna 686 mkr högre än värdet enligt lägstavärdesprincipen.

Pensionsskuld inkl. löneskatt

Regionens bokslut och den sammanställda redovisningen redovisas enligt fullfondering av pensionsskulden i enlighet med beslut av fullmäktige. Redovisningen av pensionsskulden sker även enligt blandmodellen.

Av KRL framgår att en förpliktelse att betala ut pensionsförmåner som intjänats före år 1998 inte ska tas upp som skuld eller avsättning. Vid en redovisning i enlighet med KRL redovisas pensionsskulden för regionens del till ett 7 269 mkr lägre belopp än vid fullfondering.

Eget kapital

Regionens egna kapital uppgår utifrån regionens valda redovisningsprinciper till 931 mkr vid årets slut. Avstegen från KRL påverkar det redovisade egna kapitalet enligt nedan.

Eget kapital enligt KRL (miljoner kr):

Redovisat eget kapital 31 dec 2017	+931
Effekt av värdering enligt lägstavärdesprincip	-686
Effekt av blandmodell pensioner	+7 269
<hr/>	
Eget kapital vid redovisning enligt KRL	+7 514

Totalt påverkas det egna kapitalet med 6,6 miljarder kr till följd av avstegen. Det egna kapitalet är 7,5 miljarder kr vid en redovisning enligt KRL.

Anläggningstillgångar

Från och med år 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av materiella anläggningstillgångar enligt rekommendation 11.4 från RKR. Regionen har tillämpat komponentavskrivning under lång tid och bedöms uppfylla rekommendationens krav.

I vår granskning har stickprov genomförts av huvudbok mot anläggningsregister. I stickprovet har inga väsentliga avvikelser konstaterats.

Kortfristiga fordringar

Vid stickprovsgranskning av de kortfristiga fordringarna har inga väsentliga felperiodiseringar påträffats. Kundfordringarna hanteras i enlighet med skriftlig rutin med schablonmässiga nedskrivningar enligt försiktighetsprincip.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen redovisar regionens finansiering och investeringar under räkenskapsåret. Kassaflödesanalysen är uppställd enligt gällande rekommendationer och omfattar tillräckliga noter. Den överensstämmer med årsredovisningens övriga delar.

Regionens kassaflöde för 2017 uppgår till -304 miljoner kr som är förändringen av likvida medel. Investeringarna om 1,5 miljarder kr har till stor del finansierats av kassaflödet från den löpande verksamheten som är ca +1,2 miljarder kr.

Sammanställda räkenskaper

De sammanställda räkenskapernas syfte är att ge en helhetsbild av regionens ekonomiska åtaganden oberoende av i vilken juridisk form verksamheten bedrivs. De sammanställda räkenskaperna är uppställda jämte regionens räkenskaper och omfattar motsvarande noter. Uppställningen följer god redovisningssed.

Konsolideringen av underliggande enheter har beskrivits på ett korrekt sätt och hantering av olikheter i redovisningsprinciper mellan enheter har hanterats korrekt.

Resultatet för koncernen uppgår till +158 mkr, vilket är sämre än föregående års resultat om +404 mkr.

Tilläggsupplysningar och redovisningsprinciper

Vi bedömer att årsredovisningens tilläggsupplysningar uppfyller KRL:s krav och i övrigt lämnas i enlighet med god redovisningssed. Det innebär att:

- Tillämpade redovisningsprinciper beskriver varje särskild redovisningsprincip och eventuella förändringar av dessa som årsredovisningens intressenter måste känna till för att rätt förstå årsredovisningens innehåll.
- Viktiga uppgifter och poster i förvaltningsberättelse, resultat- och balansräkning samt kassaflödesrapport specificeras och preciseras i notupplysningar som krävs i KRL respektive RKR:s rekommendationer samt god redovisningssed i övrigt.

3.3.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att räkenskaperna avviker från lagar och rekommendationer vad gäller värdering av fondplaceringar och redovisning av pensionsåtagandet. Årsredovisningen överensstämmer i dessa avseenden med regionens styrmodell och är kopplad till regionfullmäktiges strategiska plan med treårsbudget. En alternativ redovisning av pensioner enligt blandmodell finns i årsredovisningen. Vidare informeras om värdet av fondplaceringarna enligt lägsta värdets princip.

Avvikelsen i balansräkningen avseende pensionsåtagandet uppgår till 7 269 mkr. Beträffande fondplaceringar uppgår avvikelsen till 686 mkr. Sammanlagd påverkan på det egna kapitalet uppgår till 6,6 miljarder kr.

Årets resultat skulle, med en redovisning enligt KRL, varit 25 mkr högre. Av avvikelsen i resultatet avser 208 mkr fullfondering och 233 mkr marknadsvärdering.

Eftersom felen är materiella och påverkar räkenskaperna i väsentlig omfattning, bedömer vi att räkenskaperna inte ger en rättvisande bild och därför bör rättas innan de fastställs av fullmäktige.